

## บทความวิจัย

### ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับความเครียดของ พยาบาลวิชาชีพ สถาบันประสาทวิทยา

มาลีวัลย์ พานทอง\*

สุวรรณา อนุสันติ\*\* พรทิพย์ เกษุรานนท์ \*\*\*

#### บทคัดย่อ

ความเครียดเป็นภาวะที่มีความสำคัญต่อการเจ็บป่วย ประสิทธิภาพการทำงานและการลาออกของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่ออัตราการกำลังในการให้บริการ ปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดความเครียด คือ สภาพแวดล้อมในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ การวิจัยเชิงสำรวจในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ กลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานแผนกผู้ป่วยในสถาบันประสาทวิทยา จำนวน 98 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถามสภาพแวดล้อมในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ และแบบทดสอบความเครียด มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์โดยรวม เท่ากับ 0.83 และแบบสอบถามสภาพแวดล้อมในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ มีค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.78 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า พยาบาลวิชาชีพ มีความเครียดโดยรวมอยู่ในระดับปาน ในส่วนของสภาพแวดล้อมในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า สภาพแวดล้อมด้านสังคมและด้านกายภาพ อยู่ในระดับดี สำหรับด้านองค์กร อยู่ในระดับพอใช้ นอกจากนี้พบว่า สภาพแวดล้อมในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพด้านองค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ( $r = 0.21$ ) สภาพแวดล้อมด้านกายภาพและด้านสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้บริหารการพยาบาลควรมีการวิเคราะห์ภาระงาน ปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยยึดหลักหน่วยงานนำทำงาน และให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ และเฝ้าระวังความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ

**คำสำคัญ :** ความเครียด/ สภาพแวดล้อมในการทำงาน/ พยาบาลวิชาชีพ

\*นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล วิทยาลัยเซนต์หลุยส์

\*\*ผู้รับผิดชอบหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำ คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเซนต์หลุยส์

\*\*\*รองศาสตราจารย์ประจำ คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเซนต์หลุยส์

## Relationships between Work Environment and Professional Nurses' Stress of Prasat Neurological Institute

Maleewan Panthong\*

Suwanna Anusanti\*\* Porntip Keyuranon\*\*\*

### ABSTRACT

Stress has been effected to illness, work efficiency and resignation of professional nurses in the hospitals. These were impacted to nurses staffing for nursing service. The factors were related nurses' stress were work environments. This survey research aimed to examine the relationships between work environment and professional nurses' stress. The samples were 98 professional nurses working in Inpatient department of Prasat Neurological Institute, selected by simple random sampling. The research instruments consisted of work environment questionnaire and professional nurses' stress questionnaire. The content validity of work environment questionnaire was tested by the Indexes of item-objective congruence (IOC) was 0.83 and Cronbach's alpha coefficients of work environment questionnaire was 0.78. The data were analyzed by using frequencies, percentage, mean, standard deviation and Pearson's product moment correlation.

The major findings were as follows: Professional nurses' stress was a moderate level. An overall work environment was at a good level. Social work environment and physical work environment were at good level which the social work environment was the highest score, followed by physical work environment, and organizational work environment was at fair level. Organizational work environment had a statistically significant positive relationships with professional nurses' stress at  $p < 0.01$  ( $r = 0.212$ ). Physical work environment and social work environment were not related to professional nurses' stress. This research suggested that nursing managers should do the job analysis, improving work environments by using Healthy workplace, and encourage everyone to participation and professional nurses' stress monitoring.

**Keywords :** Stress/ Work environment/ Professional nurse

---

\* Master Student, Master of Nursing Science, Faculty of Nursing, Saint Louis College.

\*\* Corresponding Author, Assistant Professor, Faculty of Nursing, Saint Louis College.

\*\*\* Associated Professor, Faculty of Nursing, Saint Louis College.

### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พยาบาลวิชาชีพเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญในการให้บริการสุขภาพกับผู้รับบริการในโรงพยาบาลและในชุมชน และเป็นบุคลากรที่มีความใกล้ชิดกับผู้รับบริการมากที่สุด การให้การดูแลและช่วยเหลือผู้ป่วย ครอบครัว และชุมชนที่มาใช้บริการทั้งที่เจ็บป่วยและปกติในการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันและควบคุมโรค การฟื้นฟูสภาพ และการช่วยเหลือแพทย์ในการรักษาโรค โดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์และศิลปะการพยาบาล<sup>1</sup> การทำงานของพยาบาลวิชาชีพนั้นพยาบาลวิชาชีพต้องมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการทำงาน และต้องทำงานในสภาพแวดล้อมที่หลากหลายตามสภาพการณ์ของการทำงาน ต้องเผชิญกับความต้องการของผู้ป่วยและญาติ เชื้อก่อโรคที่อุบัติการณ์ใหม่และเชื้อดื้อยาที่รุนแรง ทำให้การทำงานมีความเสี่ยงเพิ่มขึ้น การปฏิบัติงานเวรป่วยและดึกทำให้เหนื่อยไม่เป็นเวลา และเป็นอุปสรรคในการใช้ชีวิตในครอบครัว รวมทั้งมีระบบการประกันคุณภาพของโรงพยาบาล จึงต้องมีงานด้านเอกสารมากขึ้น<sup>2</sup> ทำให้พยาบาลวิชาชีพต้องเผชิญความเครียดและส่งผลทำให้ขาดสมดุลทางด้านร่างกาย จากการกระตุ้นไฮโปทาลามัส (Hypothalamus) ให้กระตุ้นต่อมไร้ท่อและระบบประสาทอัตโนมัติให้หลั่งฮอร์โมนอิพิเนฟริน (Epinephrine) ทำให้กระตุ้นการทำงานของตับ ไต หัวใจ ปอด และกระเพาะอาหาร ผลที่ตามมา คือ ปวดศีรษะ ความดันโลหิตสูง การเกร็งของกล้ามเนื้อ ระดับน้ำตาลในเลือดสูง และนอนไม่หลับ เป็นต้น ถ้าเกิดอาการที่กล้ำกลืนขั้นต้นในระยะยาวนาน อาจทำให้เกิดโรคหัวใจ ความดันโลหิตสูง หรือ ไข้หวัด เป็นต้น<sup>3</sup> การเจ็บป่วยหรือปัญหาสุขภาพดังกล่าวจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ

จากการศึกษาพยาบาลวิชาชีพทั่วประเทศจำนวน 18,765 คน พบว่า พยาบาลวิชาชีพมากกว่าครึ่งมีความเครียดจากการทำงานร้อยละ 45.50 มีความเครียดจากการทำงานในระดับสูง และยังพบอีกว่าความเครียดจากการทำงาน มีความสัมพันธ์กับการบาดเจ็บ การถูกเข็มตำ การบาดเจ็บจากของมีคม และการเจ็บป่วยด้วยโรคกระดูกและกล้ามเนื้อ<sup>4</sup> และจากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่าสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เป็นสาเหตุการลาออกของพยาบาลวิชาชีพ ได้แก่ การขาดความก้าวหน้า สภาพไม่ปลอดภัย การขาดโอกาส ภาวะงานที่หนัก ค่าตอบแทนน้อย และความเสี่ยงของงาน<sup>5</sup> และพยาบาลวิชาชีพต้องทำงานในสภาพแวดล้อมที่กดดันจากภาระงานหนัก การทำงานที่ต้องเร่งรีบให้ทันต่อเวลา และสถานการณ์ในการให้การพยาบาลที่ต้องรองรับอารมณ์ของผู้รับบริการทั้งผู้ป่วยและญาติ ตลอดจนผู้ร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ภาวะกดดันจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน จะเห็นได้ว่า พยาบาลวิชาชีพต้องทำงานในสภาพแวดล้อม ทั้งทางด้านกายภาพ ด้านองค์กรและด้านสังคม ที่เสี่ยงต่อการเกิดความเครียดและปัญหาสุขภาพ อาจทำให้พยาบาลวิชาชีพเกิดความไม่พึงพอใจในงานและเกิดความเครียดในการทำงานได้ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานให้เหมาะสม จะทำให้พยาบาลวิชาชีพทำงานได้อย่างมีความสุข มีความเครียดลดลง ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีกำลังใจในการทำงาน<sup>6</sup>

สถาบันประสาทวิทยาเป็นสถานพยาบาลระดับตติยภูมิ ที่มีบทบาทหน้าที่ในการให้บริการแก่ผู้ป่วยที่เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง และมีความเสี่ยงอันตรายในระดับสูง ซึ่งต้องการอัตรากำลังของพยาบาลวิชาชีพในการให้บริการอย่างเหมาะสม จากข้อมูลอัตรากำลังด้านพยาบาลวิชาชีพในสถาบันประสาทวิทยาระหว่าง ปี พ.ศ. 2556-พ.ศ. 2558

พบว่า มีพยาบาลวิชาชีพลาออกทั้งสิ้น 24 คน โอนย้าย 11 คน ทำให้อัตรากำลังด้านพยาบาลวิชาชีพไม่เพียงพอต่อการให้บริการพยาบาลวิชาชีพ ต้องทำงานหนักมากขึ้น จากการสำรวจด้านสภาพแวดล้อมการทำงานในสถาบันประสาทวิทยาของหน่วยงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต เพื่อใช้ในการรับรองคุณภาพ (Hospital Accreditation) ของสถาบันประสาทวิทยา ระหว่าง พ.ศ. 2556-พ.ศ. 2558 พบว่า มีปัจจัยและสิ่งคุกคามทางสุขภาพจากการทำงานในด้านต่างๆ ได้แก่ 1) ด้านการยศาสตร์ ท่าทางการทำงานที่ไม่เหมาะสม (ร้อยละ 77.57) 2) ด้านกายภาพ มีกลิ่นขยะ ท่อน้ำเสีย และห้องน้ำ (ร้อยละ 28.81) 3) ด้านจิตสังคม มีปัญหาด้านการสื่อสาร และติดต่อประสานงานกับบุคลากรในสถาบัน (ร้อยละ 23.73) 4) ด้านเคมี การสัมผัสหมึกพิมพ์จากเครื่องพิมพ์คอมพิวเตอร์ และเครื่องถ่ายเอกสาร (ร้อยละ 22.03) 5) ด้านชีวภาพ การสัมผัสเลือดหรือสารคัดหลั่งที่มีเชื้อ HIV (ร้อยละ 16.95) และ 6) ด้านอุบัติเหตุ เข็มทิ่มตำ เศษแก้วบาด กรรไกร มีดคัตเตอร์บาด (ร้อยละ 15.25)<sup>7</sup>

จากสถานการณ์สภาพแวดล้อมการทำงานดังกล่าวอาจส่งผลให้พยาบาลวิชาชีพในสถาบันประสาทวิทยาเกิดความเครียดจากการทำงาน โดยเฉพาะสถาบันประสาทวิทยา เป็นสถานพยาบาลเฉพาะทางที่ให้บริการตรวจรักษาโรคเฉพาะทางด้านระบบประสาทสมอง และโรคที่เกี่ยวข้องทางระบบประสาท ทั้งภาวะวิกฤตและเรื้อรัง ซึ่งผู้ป่วยเหล่านี้จะต้องเวลานานในการรักษาพยาบาลและต้องใช้พยาบาลวิชาชีพที่มีความรู้ ความสามารถและความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในการให้การพยาบาลแก่ผู้ป่วยเหล่านี้ และการที่พยาบาลวิชาชีพจะสามารถให้การพยาบาลได้เป็นอย่างดีนั้น ต้องอาศัยเวลานานในการเพาะบ่ม เพื่อให้เกิดความ

เชี่ยวชาญในงานที่ทำ ประกอบกับที่ผ่านมา อัตรากำลังพยาบาลวิชาชีพของสถาบันประสาทวิทยาที่ให้บริการมีความจำกัด และมีปัญหาสุขภาพที่เกิดจากความเครียดในการทำงาน และทำงานในสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อสุขภาพ ไม่ว่าทั้งด้านกายภาพ โดยเฉพาะด้านการยศาสตร์ ด้านองค์กร และด้านสังคม จึงเป็นสิ่งที่องค์กรพยาบาลของสถาบันประสาทวิทยาต้องตระหนัก ในการลดความเครียดและลดปัจจัยเสี่ยงด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ เพื่อให้พยาบาลวิชาชีพสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและคงอยู่ในงานก็จะทำให้มีพยาบาลวิชาชีพเพียงพอในการให้การพยาบาลแก่ผู้ป่วยดังกล่าวได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรพยาบาลวิชาชีพที่ทำงานในสถาบันประสาทวิทยาจึงสนใจศึกษาสภาพแวดล้อมในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพในสถาบันประสาทวิทยาตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ และสภาพแวดล้อมในการทำงานเหล่านั้นส่งผลต่อความเครียดในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพหรือไม่ เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพให้ดีขึ้น และหาแนวทางในการลดความเครียดในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพต่อไป

### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ
2. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ

### สมมุติฐานการวิจัย

สภาพแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ

### กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ความเครียดเป็นการรับรู้ภาวะกดดันด้านอารมณ์ที่เกี่ยวข้องระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม<sup>8</sup> การวิจัยในครั้งนี้ จึงได้นำแนวคิดการประเมินความเครียดของโรงพยาบาลสวนปรุงมาใช้ในการทดสอบความเครียดของพยาบาลวิชาชีพสถาบันประสาทวิทยา โดยแบบทดสอบความเครียดของสวนปรุง (Suanprung Stress Test-20, SPST-20) ที่นำมาใช้ในการวิจัยนี้ได้สร้างมาจากกรอบแนวคิดทางด้านชีวภาพ จิตใจ และสังคมของความเครียด ที่วัดความประปรายหรือความไวต่อความเครียด สาเหตุที่มาของความเครียด และอาการของความเครียดที่แบ่งตามสรีรวิทยา<sup>9</sup> และเป็นแบบทดสอบความเครียดมาตรฐานที่ได้นำมาใช้วัดความเครียดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนสภาพแวดล้อมการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเครียดนั้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดสภาพแวดล้อมการทำงานของ Verchuren, Groot และ Nossent<sup>10</sup> ที่แบ่งสภาพแวดล้อมการทำงานออกเป็น 3 ด้าน คือด้านกายภาพ ด้านองค์กร และด้านสังคม มาใช้เป็นกรอบในการศึกษาสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ขณะทำงานของพยาบาลวิชาชีพในแผนกผู้ป่วยใน สถาบันประสาทวิทยา ตามการรับรู้ของพยาบาล โดย

1) สภาพแวดล้อมการทำงานด้านกายภาพ (Physical work environment) ซึ่ง Verchuren และคณะ<sup>10</sup> ได้นำเอาสภาพแวดล้อม ด้านสารเคมี ด้านชีวภาพ ด้านการยศาสตร์ และความปลอดภัยในการทำงาน รวมเข้ามากับสภาพแวดล้อมทางกายภาพด้วย โดยมองว่า ปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวมีผลต่อร่างกายของบุคคลที่ทำงาน ในการวิจัยนี้ จึงยึดการแบ่งในด้านนี้ตามแนวคิดของ Verchuren และคณะ<sup>10</sup> ซึ่งในการวิจัยนี้ สภาพแวดล้อมการทำงานด้านกายภาพ

หมายถึง สภาพแวดล้อมในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ ที่ประกอบด้วย ด้านกายภาพ ได้แก่ แสง เสียง การสั่นสะเทือน สภาพอากาศ รังสี ด้าน สารชีวภาพ ด้านสารเคมี ด้านการรับน้ำหนักของกระดูกและกล้ามเนื้อ ด้านความปลอดภัย

2) สภาพแวดล้อมด้านองค์กร หมายถึง สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการบริหารจัดการต่าง ๆ ในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ ได้แก่ แบบเวลา (Time pattern) และองค์การการทำงานและเนื้อหาของงาน (Work organization and job content) การจ่ายเงินเดือนและค่าตอบแทน (Wage payment and Compensation systems)

3) สภาพแวดล้อมด้านสังคม (Social work environment) หมายถึง สภาพแวดล้อมทางสังคมต่าง ๆ ในขณะทำงานของพยาบาลวิชาชีพ ได้แก่ ความสัมพันธ์ของเพื่อนร่วมงาน ความสัมพันธ์ด้านการจัดการ ความสัมพันธ์กับผู้รับบริการและชุมชน ความสัมพันธ์ของผู้ร่วมงานกับผู้พิการ โอกาสเท่าเทียมกัน การฝึกอบรมและการฝึกงาน และข้อมูลข่าวสาร การให้คำปรึกษา การมีส่วนร่วม

### วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ ประชากรที่ศึกษา คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานแผนกผู้ป่วยใน จำนวน 128 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานแผนกผู้ป่วยในสถาบันประสาทวิทยา ได้กลุ่มตัวอย่าง 98 คน ที่ได้จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie, & Morgan<sup>11</sup> และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มกลุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

### ส่วนที่ 3 ระดับความเครียดของพยาบาล

**วิชาชีพ** การวิจัยในครั้งนี้ ใช้แบบทดสอบความเครียดของสวนปรุง (Suanprung Stress Test-20, SPST-20)<sup>9</sup> กรมสุขภาพจิต จำนวน 20 ข้อ ที่มีค่าความเที่ยงมากกว่า 0.7 และสัมพันธ์กับค่าความเครียดของกล้ามเนื้อ (Electromyography: EMG) ซึ่งมีความแม่นยำตรงตามสภาพมากกว่า 0.27 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่ออิงตามค่า EMG ที่ช่วงความเชื่อมั่นร้อยละ 95 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เพื่อนำมาใช้ประเมินความเครียดของพยาบาลวิชาชีพในสถาบันประสาทวิทยา ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากไม่รู้สีก่เครียด จนถึงรู้สึกเครียดมากที่สุด เกณฑ์การแปลผลระดับความเครียดตามเกณฑ์ฯ ของสวนปรุง แบ่งระดับความเครียด เป็น 4 ระดับ ดังนี้ คะแนน 0-24 มีความเครียดอยู่ในระดับน้อย คะแนน 25-41 ระดับปานกลาง คะแนน 42-61 ระดับสูง และคะแนน 62 ขึ้นไป ระดับรุนแรง<sup>9</sup>

## การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ  
ด้านการพยาบาล ด้านจิตวิทยา และด้านอาชีวอนามัย  
และความปลอดภัย จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรง  
ตามเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อ  
คำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence  
Index, IOC) เท่ากับ 0.83 และนำแบบสอบถามไป  
ทดลองใช้กับพยาบาลวิชาชีพที่มีลักษณะคล้ายตัวอย่าง  
จำนวน 40 คน ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม  
สภาพแวดล้อมในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ โดยใช้  
สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's  
Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.78

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอ

อนุญาตเก็บข้อมูลจากผู้อำนวยความสะดวกสถาบันประสาท

ของพยาบาลวิชาชีพ ผู้วิจัยได้สร้างมาจากแนวคิด  
สภาพแวดล้อมในการทำงานใน 3 ด้านของ Verchuren  
และคณะ<sup>10</sup> ดังนี้ ด้ายกายภาพ จำนวน 15 ข้อ ด้าน  
องค์กร จำนวน 21 ข้อ และด้านสังคม จำนวน 15 ข้อ  
รวมจำนวน 51 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตรา  
ส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จากเห็นด้วย  
น้อยที่สุด ถึง มากที่สุด มีค่าคะแนน 1 ถึง 5 โดยเกณฑ์  
การแปลผลคะแนนเฉลี่ยสภาพแวดล้อมการทำงาน  
แบ่งเป็น 4 ระดับ ดังนี้ คะแนน 1.00-2.00 หมายถึง  
สภาพแวดล้อมการทำงานอยู่ในระดับไม่ดีหรือควร  
ปรับปรุง คะแนน 2.01-3.00 ระดับพอใช้ คะแนน 3.01-  
4.00 ระดับดี คะแนน 4.01-5.00 ระดับดีมาก

วิทยา และประสานงานกับรองผู้อำนวยการด้านการพยาบาลและหัวหน้าหอผู้ป่วยเพื่อเก็บข้อมูล จากนั้นผู้วิจัยได้ชี้แจงและขอคำยินยอมจากพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงาน แผนกผู้ป่วยในของสถาบันประสาทวิทยา และเป็นตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยส่งและรับแบบสอบถามให้พยาบาลวิชาชีพในแต่ละหอผู้ป่วยด้วยตนเอง จำนวน 98 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์ กลับคืนมาจำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 100

### การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติสำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล โดยใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ข้อมูลระดับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

### ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า

1. **ปัจจัยส่วนบุคคล** พยาบาลวิชาชีพ สถาบันประสาทวิทยา ที่เป็นตัวอย่าง ส่วนมากเป็นเพศหญิง (87 คน) ร้อยละ 88.80 อยู่ในกลุ่มอายุ 21-30 ปี (50 คน) ร้อยละ 51 อายุเฉลี่ย เท่ากับ 33.18 ปี จบการศึกษาปริญญาตรี (81 คน) ร้อยละ 82.70 ทำงานในแผนกผู้ป่วยใน (98 คน) ร้อยละ 100 มีประสบการณ์การทำงานพยาบาลวิชาชีพระหว่าง 1-5 ปี (35 คน) ร้อยละ 35.70 ประสบการณ์การทำงานของพยาบาลวิชาชีพเฉลี่ย 11.24 ปี ประสบการณ์การทำงานในสถาบันประสาทวิทยาระหว่าง 1-5 ปี (35 คน) คิดเป็นร้อยละ 35.70 ประสบการณ์การทำงานในสถาบันประสาทวิทยาเฉลี่ย 11.24 ปี ประสบการณ์การทำงานในแผนกที่ทำปัจจุบันระหว่าง 1-5 ปี (66 คน) คิดเป็นร้อยละ 67.30 ประสบการณ์การทำงานแผนกที่ทำปัจจุบันเฉลี่ย 5.49 ปี

### 2. ความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ

จากการศึกษาความเครียดในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ สถาบันประสาทวิทยา พบว่า พยาบาลวิชาชีพที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนมากมีความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 35.70 และมีคะแนนเฉลี่ยความเครียด เท่ากับ 39.48 เมื่อเทียบกับเกณฑ์ระดับความเครียด SPST-20 ของสวนปรุง พบว่า พยาบาลวิชาชีพมีความเครียดระดับปานกลาง ดังตารางที่ 1

**Table 1.** The stress levels of professional nurses of Prasat Neurological Institute (n = 98)

| Stress levels of professional nurses | Number | Percentage |
|--------------------------------------|--------|------------|
| No stress                            | 16     | 16.30      |
| Slightly stress                      | 28     | 28.60      |
| Moderate stress                      | 35     | 35.70      |
| High stress                          | 19     | 19.40      |
| Highest stress                       | -      | -          |

Min = 10, Max = 92, S.D. = 19.19, Mean = 39.48

### 3. สภาพแวดล้อมในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ

สภาพแวดล้อมในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพกลุ่มตัวอย่างโดยรวม อยู่ในระดับดี ( $\bar{X}$  = 3.42, S.D. = 0.29) เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า มีสภาพแวดล้อมในการทำงานด้านสังคมและด้านร่างกาย

มีอยู่ในระดับดี โดยด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ( $\bar{X}$  = 3.86, S.D. = 0.48) รองลงมา คือ ด้านกายภาพ ( $\bar{X}$  = 3.43, S.D. = 0.47) และมีสภาพแวดล้อมการทำงานด้านองค์กร อยู่ในระดับพอใช้ โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ( $\bar{X}$  = 2.97, S.D. = 0.45) ดังตารางที่ 2

**Table 2.** The mean, standard deviation and levels of professional nurses' work environment of Prasat Neurological Institute (n = 98)

| Working environment           | $\bar{X}$ | S.D. | Level |
|-------------------------------|-----------|------|-------|
| Physical work environment     | 3.43      | 0.47 | good  |
| Organization work environment | 2.97      | 0.45 | fair  |
| Social work environment       | 3.86      | 0.48 | good  |
| Total                         | 3.42      | 0.29 | good  |



### 3. ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงาน กับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ

สภาพแวดล้อมด้านองค์กรมีความสัมพันธ์  
ทางบวกกับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ( $r = 0.212$ ) ส่วน  
สภาพแวดล้อมด้านสังคมและด้านร่างกายไม่มี  
ความสัมพันธ์กับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ ดัง  
ตารางที่ 3

**Table 3.** Pearson's correlation coefficients values between work environment factors and stress levels of professional nurses (n =98)

| Working environment           | r      | p-value |
|-------------------------------|--------|---------|
| Physical work environment     | 0.132  | 0.053   |
| - Physiological               | 0.136  | 0.182   |
| - Biological agent            | 0.323  | 0.701   |
| - Chemical                    | -0.019 | 0.855   |
| - Physiological               | 0.146  | 0.150   |
| - Safety                      | 0.067  | 0.515   |
| Organization work environment | 0.212  | 0.001*  |
| Social work environment       | 0.162  | 0.110   |

\*p<0.01

### สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

1. พยาบาลวิชาชีพมีความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X} = 39.48$ , S.D. = 19.19) และพยาบาลวิชาชีพส่วนมากมีความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 35.70 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อิดารัตน์ ชูวงศ์<sup>12</sup> ที่ศึกษาเรื่องความเครียดในการปฏิบัติงานและพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล พบว่า พยาบาลวิชาชีพมีความเครียดใน

การปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง และจากผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า สภาพแวดล้อมในการทำงานด้านองค์กรของพยาบาลวิชาชีพ สถาบันประสาทวิทยาอยู่ในระดับพอใช้ โดยเฉพาะเกือบครึ่งมีปริมาณงานมาก ระยะเวลาในการทำงานเกิน 48 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือมากกว่า 8 ชั่วโมงต่อวันที่ขึ้นทำงาน มีการทำงานเป็นผลัดเข้าบ่ายดึก และทำงานเวรดึกมากกว่า 3 วันต่อเดือน และลักษณะงานค่อนข้างซับซ้อน และต้องใช้สมาธิในการทำงานมาก อาจเนื่องจากสถาบันประสาท

วิทยาเป็นสถาบันระดับตติยภูมิในการให้บริการพยาบาลรักษาผู้ป่วยในโรคทางระบบประสาททางด้านการมองเห็น ไชสันหลัง และโรคหลอดเลือดสมอง ซึ่งเป็นการให้บริการเฉพาะทางที่ต้องอาศัยความประสพการณ์ในการทำงาน ซึ่งผู้ป่วยเหล่านี้ต้องใช้เวลาในการรักษาที่ยาวนาน และมีผู้รับบริการมารักษาจำนวนมากในแต่ละวัน ขณะที่อัตรากำลังพยาบาลมีจำกัด ทำให้พยาบาลวิชาชีพทำงานแข่งกับเวลา ประกอบกับมีงานอื่นที่ต้องปฏิบัตินอกเหนือการให้การพยาบาลผู้ป่วยด้วย และระบบการจ่ายค่าตอบแทนและเงินเดือน ที่พยาบาลเกือบครึ่งหนึ่งเห็นว่ายังไม่มีความเป็นธรรมและเหมาะสมกับภาระงานที่ทำ จึงมีส่วนที่ทำให้พยาบาลวิชาชีพอยู่ในภาวะกดดันที่ทำให้เกิดความเครียดได้ ซึ่งสอดคล้องกับวชิราภรณ์ ยมรัตน์ ที่กล่าวว่า การปฏิบัติงานมากเกินไป ต้องทำงานแข่งกับเวลา ตลอดจนภาวะที่เกิดจากสภาพแวดล้อมในการทำงานทำให้พยาบาลเกิดความเครียดได้<sup>13</sup> และสอดคล้องกับการศึกษาของกฤษฎา แสงดี และคณะพบว่า พยาบาลวิชาชีพที่ศึกษามากกว่าครึ่งมีความเครียด มีปัญหาการนอนหลับ ลักษณะการทำงานเป็นเวรผลัดต่อเนื่องกันเป็นเวลานานมากกว่า 12 ชั่วโมงต่อวัน และความเครียดมีความสัมพันธ์กับการบาดเจ็บจากของมีคมหรือเข็มตำ และการเจ็บป่วยด้วยโรคกระดูกและกล้ามเนื้อ<sup>4</sup> ที่สอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ที่สภาพแวดล้อมในการทำงานด้านการรับน้ำหนักของกระดูกและกล้ามเนื้อมีระดับพอใช้ ย่อมแสดงว่าพยาบาลวิชาชีพสถาบันประสาททำงานอยู่ในสภาพที่เสี่ยงต่อสุขภาพ ที่ทำให้เกิดความเครียดได้

2. สภาพแวดล้อมในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ สถาบันประสาทวิทยา โดยรวม และด้านสังคม กับด้านกายภาพ อยู่ในระดับดี  $\bar{X} = 3.42$ , S.D. = 0.29, ( $\bar{X} = 3.86$ , S.D. = 0.48) และ  $\bar{X} = 3.43$ ,

S.D. = 0.47 ตามลำดับ) ยกเว้น ด้านองค์กร ที่มีสภาพแวดล้อมในการทำงานอยู่ในระดับ พอใช้ ( $\bar{X} = 2.97$ , S.D. = 0.45) อาจอธิบายได้ว่า สถาบันประสาทวิทยามีนโยบายการกำกับดูแลองค์กรที่ดี โดยมีการควบคุมกำกับกำกับการดำเนินงานภายในองค์กร โดยคำนึงถึงผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดต่อสังคม และได้มีแนวทางปฏิบัติในการจัดและรักษาสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เช่น ระบบการจัดการขยะ ระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบรักษาความปลอดภัย ระบบจราจร เพิ่มพื้นที่สีเขียว เป็นต้น และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โดยยึดหลัก 3 R (Reduce, Reuse, Recycle) และมีการติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ<sup>14</sup> จึงทำให้สภาพแวดล้อมในการทำงานในภาพรวม และด้านสังคม กับด้านกายภาพ อยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาไพจิตร ไชยฤทธิ์ อาริรัตน์ ชำอยู่ และประนอม โอทกานนท์ เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า สภาพแวดล้อมในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพอยู่ในระดับสูง ( $\bar{X} = 3.61$ , S.D. = 0.55)<sup>15</sup> แต่การที่สภาพแวดล้อมในองค์กรอยู่ในระดับพอใช้ อาจเนื่องจากสถาบันประสาทวิทยา เป็นสถาบันระดับตติยภูมิ ที่ต้องให้บริการการดูแลผู้ป่วยโรคระบบประสาทและสมอง จำนวนมาก เนื่องจากเป็นสถานพยาบาลเฉพาะทาง ประกอบกับพยาบาลต้องทำงานอื่นนอกเหนือจากบทบาทการให้การพยาบาลของพยาบาล ไม่ว่าจะเป็นการทำนวดกรรม การทำ R2R และ คิดค่าใช้จ่ายของผู้ป่วย เป็นต้น จึงทำให้พยาบาลมีปริมาณงานมาก ในขณะที่มีอัตรากำลังพยาบาลวิชาชีพในการทำงานจำกัด และลักษณะงานที่ซับซ้อน และต้องทำงานเป็นผลัดเข้าข่ายตึก จึงทำให้สภาพแวดล้อมในการทำงานด้านองค์กรอยู่ในระดับพอใช้

3. สภาพแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ จากการศึกษาพบว่า สภาพแวดล้อมในการทำงานด้านองค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ( $r=0.212$ ) ส่วนสภาพแวดล้อมการทำงานด้านสังคมและด้านร่างกายไม่มีความสัมพันธ์กับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ อธิบายได้ สถาบันประสาทวิทยาเป็นสถานพยาบาลระดับตติยภูมิ ดูแลผู้ป่วยทางระบบประสาทสมองและไขสันหลัง ปัจจุบันอยู่ในแผนระยะที่ 3 (พ.ศ. 2554-พ.ศ. 2563) โดยมีแผนการคิติดันนวัตกรรม ส่งเสริมพยาบาลวิชาชีพ คิติดันนวัตกรรม และมีการส่งตัวชี้วัดคุณภาพประจำทุกเดือน ทำให้พยาบาลวิชาชีพมีภาระงานเอกสารเพิ่มมากขึ้น นอกเหนือจากงานประจำ มีผลให้พยาบาลวิชาชีพเกิดความเครียด สอดคล้องกับ Cooper และ Cartwright ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดในงานนั้น เกิดจากการที่ไม่ได้รับการสนับสนุนขององค์กรเกี่ยวกับโอกาสในการทำงาน งานที่หนักเกินไป เวลาที่กดดัน บทบาทที่ไม่ชัดเจน<sup>16</sup> และสอดคล้องกับการศึกษาของอาจารย์ ศิริ ที่ศึกษาเรื่องความเครียดในงานและคุณภาพชีวิตของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลทั่วไปในเขตภาคเหนือ พบว่า ปัจจัยความเครียดในงานของพยาบาลห้องผ่าตัดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านที่มีผลต่อความเครียด พบว่า ด้านปริมาณงาน และแรงกดดันด้านเวลา ด้านปัญหาในองค์กรและการบริหาร<sup>17</sup>

### จุดแข็งของงานวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดแข็งในการให้พยาบาลวิชาชีพได้ประเมินความเครียดของตนเองด้วยแบบทดสอบความเครียดมาตรฐานที่สอดคล้องกับการประเมินสภาพแวดล้อมในการทำงานของพยาบาล

วิชาชีพทำให้ได้ข้อมูลระดับความเครียด และการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการทำงานในหอผู้ป่วยที่ครอบคลุมทุกด้าน โดยเฉพาะประเด็นด้านการรับน้ำหนักของกระดูกและกล้ามเนื้อ และความปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งค่อนข้างเป็นปัญหาที่ส่งผลต่อสุขภาพกายและจิตของพยาบาลวิชาชีพมาก ผลการวิจัยยังสามารถนำไปใช้ประกอบในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานได้ตรงกับความต้องการของพยาบาลวิชาชีพที่ทำงานในหอผู้ป่วย และสามารถใช้เป็นแนวทางในการลดความเครียดของพยาบาลวิชาชีพได้ตรงกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดจากสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เป็นอยู่

### จุดอ่อนของงานวิจัย

การศึกษาสภาพแวดล้อมในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพโดยใช้แต่แบบสอบถามวัดสภาพแวดล้อมในการทำงานตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพเท่านั้น อาจไม่ครอบคลุมสภาพแวดล้อมในด้านกายภาพ ด้านชีวภาพ ด้านสารเคมี ด้านการยศาสตร์ และด้านความปลอดภัยในการทำงานตามหลักอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานที่เป็นอยู่ทุกมิติ จึงควรตรวจวัดสภาพแวดล้อมในด้านต่างๆ โดยใช้อุปกรณ์และเครื่องมือในตรวจวัดทางอาชีวอนามัยและความปลอดภัย เช่น เครื่องวัดระดับเสียง ระดับแสงสว่าง เป็นต้น มาใช้ร่วมด้วยจะทำให้การประเมินสภาพแวดล้อมในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพครอบคลุมในทุกมิติ และในการแบ่งองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพควรแบ่งตามหลักอาชีวอนามัยและความปลอดภัย และเพิ่มองค์ประกอบด้านองค์กรและด้านสังคมด้วย จะทำให้สามารถประเมินและปรับปรุงสภาพแวดล้อมการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

### ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ผู้บริหารการพยาบาลในสถาบันประสาทวิทยาและโรงพยาบาลต่างๆ สามารถนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ในการวางแผนและปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานและหาวิธีการในการลดความเครียดของพยาบาลวิชาชีพในอันที่จะส่งเสริมความคงอยู่ของพยาบาลวิชาชีพ โดย

1. ควรมีการวิเคราะห์ภาระงานและปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานทุกด้าน โดยเฉพาะด้านองค์กรในเรื่องปริมาณงาน ระยะเวลาในการทำงาน การทำงานเป็นผลัด ลักษณะงานที่ทำให้เหมาะสม และให้สอดคล้องกับสภาพบริบทการทำงานของพยาบาลวิชาชีพในแต่ละหอผู้ป่วย โดยการจัดระบบการทำงาน การเพิ่มอัตรากำลัง และลดภาระงานที่ไม่จำเป็น หรือไม่ใช่วิชาชีพของพยาบาลวิชาชีพหลง เช่น การคิดค่าใช้จ่ายของผู้ป่วย เป็นต้น ตลอดจนพิจารณาปรับปรุงในเรื่องระบบการจ่ายค่าตอบแทนและเงินเดือน ให้มีความเป็นธรรมมากขึ้นเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ

2. ควรมีการเฝ้าระวังความเครียดของพยาบาลวิชาชีพโดยการประเมินความเครียดในการทำงานของพยาบาลอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการหาแนวทางป้องกันและลดความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ เช่น การจัดกิจกรรมส่งเสริมสันทนาการ หรือจัดโปรแกรมลดความเครียดในการทำงาน เป็นต้น เพื่อไม่ให้ระดับความเครียดสูงเกินไป เป็นระยะเวลานาน เพราะอาจทำให้พยาบาลวิชาชีพเกิดความเครียด เพื่อง่ายการทำงาน มีปัญหาสุขภาพจากความเครียด และยังส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานที่ลดลง

3. ควรส่งเสริมและเปิดโอกาสให้พยาบาลวิชาชีพมีความก้าวหน้าทางวิชาชีพในสายงานของตนเองอย่างเท่าเทียมกัน

4. ควรจัดสภาพแวดล้อมในการทำงาน และท่าทางการทำงานให้ถูกหลักการยศาสตร์และมีความปลอดภัยในการทำงาน โดยการทบทวนแนวทางปฏิบัติกิจกรรมทางการพยาบาลอย่างต่อเนื่องเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ หรือการเจ็บป่วยจากการทำงานของพยาบาล

5. ควรอบรมหรือให้ความรู้กับพยาบาลวิชาชีพในด้านความปลอดภัยในการทำงาน วิธีการป้องกันหรือลดความเสี่ยงในการทำงาน และการจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานโดยใช้หลักการ Healthy workplace และให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมคิดและร่วมทำ

### ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาสภาพแวดล้อมในการทำงาน อาจจะมีปัจจัยอื่นที่แตกต่างจากสภาพแวดล้อมที่สัมพันธ์กับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ

2. ควรศึกษาท่าทางในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพที่ส่งผลต่อการเจ็บป่วยของพยาบาล

3. ควรศึกษาความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ ที่ปฏิบัติงานในทุกแผนก และเปรียบเทียบความเครียดของพยาบาลในแผนกต่างๆ ด้วย เช่น แผนกผู้ป่วยนอก แผนกฉุกเฉิน แผนกผ่าตัด เป็นต้น

### กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้บริหาร พยาบาลวิชาชีพ และบุคลากรของสถาบันประสาทวิทยาและผู้ทรงคุณวุฒิ ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการทำวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

## เอกสารอ้างอิง

1. Nursing Council. National plan for nursing and midwifery development (Volume 2), 2007-2016. Nonthaburi: Siriody Printing; 2009. (In Thai)
2. Wattanakitkileart, D. et.al. Stress management and stress related factor in nurse. J Nurs Sci. 2010; 28(1): 67-76. (In Thai)
3. Selye, H. The stress of life. Paperback ed. New York: McGraw-Hill Book; 1978.
4. Sawangdee, K. Situation of professional nurses in Thailand in a safe environment. Thai nurses have good quality of life. May 16-18, 2007 at the Asian Hotel, Bangkok; 2007. (In Thai)
5. Khunthar, A. The impacts and solutions to nursing workforce shortage in Thailand. J Nurs Sci 2557; 32(1): 81-90. (In Thai)
6. Nimkaew, K. Relating factors toward the relationship among the staffs in organization: Case study at the office of project management, The Royal Irrigation Department, Sam Sen District, Bangkok. Bangkok: Rajamangala University of Technology Thanyaburi; 2011. (Thailand). (In Thai)
7. Quality Promotion Agency. Environmental information in Prasat Neurological Institutes 2015. Bangkok: Prasat Neurological Institute; 2015. (In Thai)
8. Lazarus, R. S. & Folkman, S. Stress, Appraisal, and Coping. New York : Springer. 1984.
9. Mahatnirunkul, S., Phoompaisan, W. & Widsom, P. The Report titled "Creating a stress test". Suan Phung Journal; 1997; 13: 1-20. (In Thai)
10. Vershuren, R., Groot, B.de. & Nossent, S. Working conditions in hospitals in the European Union. Ireland: European Foundation for the Improvement of living and working conditions; 1995.
11. Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 1970; 30: 607-610.
12. Choowong, T. Job stress and nursing care behavior of professional nurse at Department of Pediatrics, Faculty of Medicine Siriraj Master of Community. Bangkok: Kasetsart University; 2010. (Thailand). (In Thai)
13. Yommarat, W. Selected factors affecting stress in clinical nursing practice of private hospitals, Nakhon Ratchasima Province. Nakhon Ratchasima: Nakhon Ratchasima

- Rajabhat University University; 2010. (Thailand). (In Thai)
14. Prasat Neurological Institute. Organizational governance policy. Bangkok: Prasat Neurological Institute ; 2015. (In Thai)
15. Chaiyarit, P., Khumyu, A. & Othaganon P. Factor affecting happiness at work of professional nurses at community hospitals in Eastern Region, Burapa university's journal online. 2558; 23(1): 40-54. (In Thai)
16. Cooper, C. L. & Cartwright, S. Managing workplace stress. Thousand Oaks, CA: Sage; 1997.
17. Siri, A. Occupational stress factors and quality of life among perioperative nurses. Chiang Mai: Chiang Mai University; 2009.(Thailand). (In Thai)